



MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN

SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN

13.
(12:te ärg.)

Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnornas Centralstyrelse.

Stockholm 1917, A.-B. Arbetarnes Tryckeri

Nr 2 A.
Februari

Prenumerationspris:
1: 20 pr helt år, 60 öre pr halvt
och 30 öre pr fjärdedels år.
Lösnummer 10 öre.

Redaktion:
ANNA LINDHAGEN.
JULIA STRÖM-OLSSON.

Morgonbris' expedition:
SIGNE SVENSSON, Allm. Tel. 244 36,
Upplandsgatan 85, 4 tr., Stockholm.
Annonser å sista sidorna pris 15 öre pr mm.

1917

Efter 10 år.

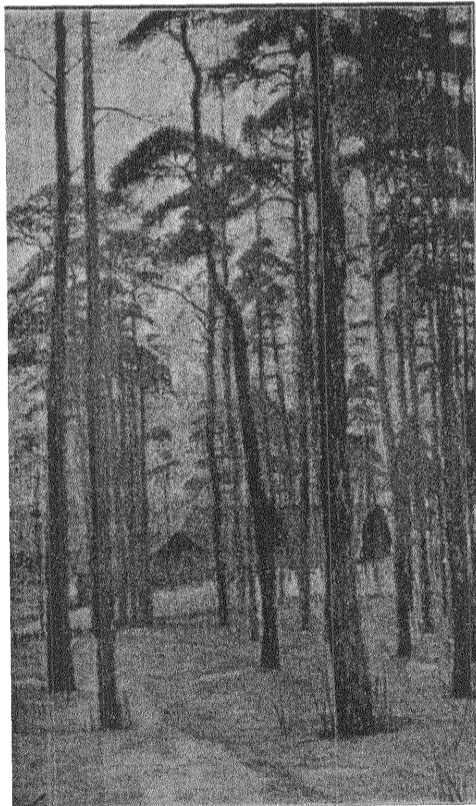
En återblick.

Då i februari 1917 de socialdemokratiska kvinnorna för fjärde gången samlas till kongress för att återigen planlägga arbetet för tre långa år framåt, förer 7:an i det nya årtal vi nu skriva tankarna osökt tillbaka i tiden.

Det är nämligen just i dagarna då detta skrives — jämt 10 år sedan — eller den 27—28 januari 1907 som, på inbjudan av Stockholms allm. kvinnoklubb och Kvinnornas fackförbund, Sverges soc.-dem. kvinnor sammanträdde till sin första konferens för att överlägga om grunderna för gemensamt arbete.

Denna konferens ledde till ett regelbundet samarbete mellan våra soc.-dem. kvinnoorganisationer och redan året därpå, 1908, efter en intensiv agitationverksamhet, samlades vår första kongress under de bästa förutsättningar och de djärvaste förhoppningar att kunna i stor stil organisera arbetareklassens kvinnor.

Ofta brukar man klaga över, att det sämsta föret är i portgången, men för oss var det tvärtom. Vi hade tränade ledarekrafter från kvinnoklubben och Kvinnornas fackförbund. Detsamma gällde om landsorten. Partiet syntes förstå betydelsen av arbetarekvinnor-



Eugén: "Där skogen glesnar".
Oljemålning, Solna 1892.

nas upplysning och organisation och partikongressen anslog rikliga medel till agitation bland kvinnorna. Morgonbris, av Kvinnornas fackförbund startad och inarbetad, övertogs för att bli en länk mellan kvinnoklubbar och starkt var t. o. m. ifrågasatt att kvinnorna skulle bilda ett eget förbund. Men i denna fråga voro också menin-

garna starkt delade, varvid den meningen segrade, som ansåg att ett förbund ej var oundgängligen nödvändigt för vårt arbete.

Kom så storstrejken 1909 och med den ett brett streck över alla alltför djärva beräkningar.

Vi hunno således endast börja i stor stil... Det gick med vår kvinnorörelse då som med ljungen, som ville kläda berget. Vi kastades liksom den tillbaka — utför berget — men också liksom den härdiga, sega ljungen började vi så på nytt gå fram där vi gått förut, litet saktare visserligen, men framåt i alla fall, tills vi nu efter 10 år stå ett 50-tal politiska kvinnoklubbar, somliga större, somliga mindre, men säkra och beredda att tåla mycket innan de förgås.

Vad vår kvinnorörelse kunnat uträtta? Ja, olika åsikter om vad kvinnorna kunna ha för uppgifter inom samhället är en fråga, som "går igen" även inom arbetareklassen och många heta duster ha nog utkämpats på sina håll om kvinnoklubbarnas berättigande och uppgifter. Men det är att taga kallt. Mot dumheten kämpa t. o. m. gudarna förgäves, heter det ju. Visserligen nämnes kvinnornas strävan både inom och utom vår rörelse, ofta med en biton av manlig överlägsenhet, för enbart feministisk och därmed dömd. Men 10 års samarbete mellan

de soc.-dem. kvinnoorganisationerna under de mest ömkligt osäkra ekonomiska förhållanden, där endast det ömsesidiga förtroendet, den goda viljan och idealiteten driver arbetet framåt, utan särorganisation därför att vi äro så litet feministiska, så vi framförallt önska ett enhetligt parti-arbete, i det vi mer än väl veta, att arbetarekvinnans ställning i hem och samhälle endast kan förbättras i avgörande grad genom klassens förbättrade villkor — det tycker man borde lära våra manliga kamrater att se i vårt arbete något vida mera än feministiska strävanden.

De frågor i vilka våra kongresser ha haft att uttala sig äro de som för kvinnornas vidkommande länge stått på dagordningen: frågan om kvinnorösträtten, kvinnornas nattarbete, moderskapsförsäkring, skydd för kvinnor och barn inom industrin, skydd för ensamställda mödrar och barn, prostitutionen, hemarbetet m. fl. frågor som beröra kvinnorna på ett sådant sätt, att det skulle vara fullkomligt ansvarslost om arbetarekvinnorna skulle, utan att yttra sig, likgiltigt se dessa frågor föras fram till lagstiftning.

Var skulle dessa frågor tagits upp om ej på våra kvinnokongresser? Är det någon som ännu dristar säga att detta är frågor av ingen eller av mindre betydelse? Nej, så länge det ännu i världen finnes hungrande, frysannde, förslavade gifta och ogifta kvinnor, som äro den billigaste och minst värderade arbetskraften i hemmet och på fabriken, så länge har allt vad demokrati heter, den må representeras av än så oskolad kraft men med det rätta hjärte-laget, en uppgift att fylla.

Det blir således, bland allt annat, ett litet jubileum våra kvinnliga kongressdeltagare i februaridagarna 1917 komma att fira. Med vemod skola vi kanske se tillbaka på den tid som gått och räkna hur många missräkningar den berett oss, men också huru vi genom erfarenheter fått vägen framåt klarare, vi skola minnas hur arbetet för våra idéer gjort vårt liv rikare och givit åt det mera innehåll. Med ännu större vemod erinra vi oss alla dem som inom vår International arbetat för samma framtidsmål som vi, men som genom omständigheternas makt nu kanske stå utan möjligheter att sträcka sina önskningar längre än till det dagliga brödet och — livet.

Spårlöst ha ej heller de inre strider-na inom vårt parti gått oss kvinnor

Motioner till kvinnokongressen.

Arvika kvinnoklubb säger i mötivering till sin motion:

Vi mödrar, som med intresse följa våra barns utveckling, såväl i hemmet som i skolorna, se med sorg och grä-melse hur kroppsaga alltid verkar motsatsen till vad som är meningen med aga. Och varför har man funnit det brutalt att giva brottslingar kropps-aga, men anser det lämpligt för barn som gjort något orätt? Kanske av oförstånd och därför att de sett äldre med full rätt begå samma fel, t. ex. vid tobaksbruk.

Och varför kan ej samma bestraffning tillämpas i folkskolorna som i realskolorna med nedsättande av sedebetyg eller dylikt?

Det är vår plikt som mödrar att försöka bortarbete allt som vi förstå för-råar och förbittrar våra barn.

Vi föreslå därför,

att kongressen uppmanar den socialdemokratiska riksdagsgruppen att i riksdagen motionera om lag mot kroppsaga i små- och folkskolorna.

Lydia Johansson.

Kiruna soc.-dem. kvinnoklubb anser att större och kraftigare agitation måtte bedrivas i partipressen, i synnerhet i Morgonbris, för att partikamrater och särskilt kvinnorna måtte få mera upplysning och inblick i att kyrkans ceremonier ej stå hindrande i vägen för barnens val av levnadsbana. Som nu förhållandet är, kastas barnet genom dopet in i statskyrkan, så vidare genom konfirmationen och ytterligare genom kyrklig vigsel. Därför anser klubben,

att kongressen måtte ta ställning i frågan och upptaga till behandling motionen om att lämna statskyrkan.

förbi, även om vi aldrig stått mitt i stridslinjen. Då vi mötas till vår kongress skall väl den stora frågan vara avgjord och ett antingen — eller — kanske föreligga även för oss enligt våra åsikter i partiets stora frågor, men då jag härmed å centralstyrelsens vägnar hälsar kongressen kunna våra tankar säkert mötas i en över alla andra varm önskan, att i arbetet för kvinnans människovärde skola vi alltid enas!

Agda Östlund.

Rättelse.

I föregående nummer av Morgonbris blev ett korrekturfel i artikeln "Skydd åt ensam-boende lärarinnor". Där stod: "som fått sig det ausvarsfulla värvet ålagt att mod-ärnisera o. s. v." Skall naturligtvis vara undervisa.

Brödransoneringen.

Ingen, som någorlunda följt dagspressen och vad där sagts om "vårt dagliga bröd", kan betvivla att brödransoneringen var en nödvändig åtgärd, som kanhända också den borde företagits tidigare. Men då hade vi ju frångått "för sent"-systemet och det duger inte, då detta system ju redan har traditioner, visserligen inte gamla, men ändå ...

Det finnes ett gammalt ordspråk, engelskt tror jag, som säger: "Att förut-se är att härska". Men just detta förutseende tycks det vara klenst beställt med. Därför stå vi där nu med för små ransoner och förhöjda priser.

Rent av fruktansvärt förhöjda. Likaså äro möjligheterna till billig hus-hållning betydligt kringkurna.

Vart tro vederbörande att dessa små brödransoner räcka där det finns en-skara hungriga barn att mätta och den väsentliga födan är mjölk, bröd och potatis? I hur många tusen hem har inte husmodern, när allt annat i matväg saknats, åtminstone kunnat säga sina små: "Ät bröd, så svälta ni inte ihjäl!" Men nu måste det heta: "För all del, spara brödet. Far och stora bror, som gå på arbete, måste först ha bröd, så få vi vad som blir över. Ty att lägga matsäck av räcker inte fars och store brors kort och därför få vi göra indragning på våra".

Hur ofta har jag inte hört på landet mödrar säga till barnen: "Ät mycket bröd så blir du stark!"

Är det manne välbetänkt, att låta barnen sakna det allra nödvändigaste?

Möjligheten att komma över billigt bröd är också slut. Hur många hus-mödrar ha inte, isynnerhet nu under dyrtiden, köpt gammalt bröd till halva priset. Frånsett att en dag gammalt bröd faktiskt är hälsosammare att äta än nygräddat, har möjligheten att köpa gammalt bröd varit en stor lättnad för många.

Vad sedan det förhöjda priset angår, så är det ju inte rimligt. Förut kunde man exempelvis köpa grova råglimpor från Ystadsbageriet för ett pris av 75 öre och med en vikt av 1,900 gram. Ett sådant bröd skulle, förutsatt att det fick sändas hit nu, kosta ungefär 1:25.

Nu finnes det ju många sätt att dryga ut mjölet med, exempelvis riven potatis, kornflingor o. s. v. Men blir det billigare? Det är ju en inte oväsentlig faktor att räkna med.

Allt får väl ändå gå och vi få väl försöka att hårda ut om det också redan nu är många tusen, som dignat under bördan och kanske ej ha krafter nog att någonsin resa sig. Men vi måste väl ändå tänka på det uppväxande släktet, på barnen, att inte de knäckas i uppväxtåren.

A. Frösell.

Varför kvinnornas rösträttsfråga bör lösas under 1917 års riksdag.

var ämnet för ett stort offentligt möte i Stockholm den 9 januari, anordnat av L. K. P. R. Frågan belystes genom tre anföranden — från liberal, socialdemokratisk och högersynpunkt — av Karin Fjällbäck-Holmgren, Julia Ström-Olsson och d:r Lydia Wahlström.

Fru Holmgren, som talade om rösträttsarbetet ute och hemma, gav en livfull skildring av rösträttsfrågans läge såväl i Europa som i andra världsdelar med noggrant angivande av de landvinningar som gjorts. Framhöll det oerhörda arbete, som motståndarnas argument kostat kvinnorna på så sätt, att då man föranstaltat utredningar och kommit med siffror, sakna dessa genast all betydelse och nya motskäl ha varit under uppsegling, som det kostat nytt arbete att gendriva. Skälen växla under årens lopp, men ett har aldrig växlat, och det har varit motståndarnas tro, att de allena sitta inne med all sakkunskap. När riksdagen nu inom kort sammanträder, komma för kvinnorna synnerligen viktiga frågor att avgöras, och de svenska kvinnorna ha rätt att fordra, att deras fråga får en opartisk behandling. Det är att hoppas, att krigsåren skola ha kommit omdömet att bli djupare och synen klarare, och då kan man även hoppas att rättvisa skall bli tilldelad Sverges kvinnor.

Fru Olsson utgick ifrån att kvinnan genom alla tider varit den part, för vilken likheten i livet aldrig existerat, därför att den aldrig existerat inför lagen. Utvecklingens lag är hård och går i den riktning att ingen pardon ges åt den svagare, och därför måste kvinnorna som ett medel till självskydd skaffa sig medborgarrätt. Detta gäller i högsta grad om den arbetande kvinnan. Det är ej kvinnorna som sökt upp industrin, utan industrin har uppsökt dem, och livets stränga lag har kastat dem i grottekvarnen. Hon är alltså därute — men under sämre och hårdare villkor än mannen. Det skall då vilja till en fond av fördomar och vantro för att tro sig göra henne en tjänst genom att hindra henne från att uttala sina önskemål. De törnen man varnat dem för i det politiska livet äro icke så många, som de äro där, dit en human rättsskipning inte nått.

Kvinnorna vädja ännu en gång med all den styrka, som rätten ger: låt det vara nog med den historiska triumfen att vi äro sist i Norden, att Sverige hävdar sig som den sanna konservatismens stamort.

Talarinnan påpekade den samhällssolidaritet, som kvinnorna visat. De hysa ej någon beundran för den manliga statskonst, som prisgivit allt åt krigets häxdans och barbari. Men de ha dock gjort sin plikt. Arbetareklassens kvinnor genomkämpa för närvarande en tid

så hård och skoningslös att det vill till att vara tusenkonstnär för att få det att gå ihop, och att vara storsinnad för att ej förtvivla. Kvinnorna ha ej — som man så ofta vackert predikar — blivit skyddade för livets vedervärdigheter, fastän det nog inte saknats tillfälle att göra något härför. Den fasta klippa, på vilken vi vilja bygga, är en ekonomiskt rättvis lagstiftning, och därför vädja vi till 1917 års riksdag att tillerkänna oss politisk medborgarrätt. Den politiska mogenheten borde inte männen tala om: de sitta själva i glas-hus. Vi beundra ej kriget, mannens verk och världens skamfläck.

D:r Wahlström, konstaterade att de s. k. självförsörjande kvinnorna och de gifta tillsammans bilda en maktgrupp så stark att de redan ur den synpunkten borde ha rösträtt. Men intressegemenskap kan även grundas på annat än ekonomiska faktorer, och i fråga om skyddslagstiftning, folkpensionering etc. ha kvinnor ur olika läger stått fullkomligt eniga. Motståndarna benämna visserligen dessa frågor som av rent kvinnligt intresse, men om kvinnan lider av vantrevnad i samhället, betyder det att hela samhället lider och man kan inte skilja på kvinnointresse och statsintresse. D:r Wahlström påpekade hurusom statslivet på alla områden gör intrång på det, vilket alltid betraktats som kvinnans sfär, och den rågång som professor Kjellén förklarar vara befintlig mellan hemlivet och statslivet till kvinnans skydd, existerar i själva verket icke. Statsmakten kan inte sägas representera nationen, så länge kvinnorna sakna rösträtt. Den största omdaning kulturen bevittnat har försiggått i det tysta, nämligen en självständig, kvinnlig opinion samt en växande önskan hos dem att ta sin sak i egen hand, när rättsskyddet icke tillgodoses. Männerna ha icke varit i stånd att dana en kulturstat, och inte ens mot sina egna individer kan den uppträda som rättsstat, hur mycket mindre då mot andra stater. För bildandet av det nya statsideal, som håller på att växa fram ur skyttegravarnas mörker, måste kvinnorna vara med. I avsky för kriget måste alla kvinnor enas, och denna avsky har inte sin rot i deras rädsla för den fysiska döden, utan för den andliga döden. Kvinnorna ha något positivt att komma med, nämligen en omdaning av själva statsbegreppet. Det måste ske en omvärdering av alla värden, ty staten och fosterlandet få inte betraktas som det högsta goda, inför vilket man offerar alla moralbegrepp. Mötet antog enhälligt och under stark stämning följande resolution:

I neutrala såväl som i krigförande länder har det nu pågående världskriget i skarp belysning visat oushålligheten för staten av kvinnornas tjänster. Som en logisk konsekvens härav begära vi, svenska kvinnor, samlade till möte i Stockholm den 9 januari 1917, att politisk rösträtt och valbarhet för svensk kvinna på samma villkor som för svensk man må vid innevarande års riksdag beslutas.

Till kvinnornas världsfredsarbete

ansluten eder genom att giva
en fredskrona och edert namn.

På kvinnokongressen i Haag våren 1915 beslöt man att i alla länder kraftigt verka för anslutning till de resolutioner, som där fattades, samt att en kvinnokongress skulle hållas vid samma tid och på samma plats, där villkoren för den kommande freden skulle avgöras.

I varje land arbetar en kvinnokommitté på att utföra så mycket fredsarbete som möjligt, och att kunna sända representanter till kongressen.

Kongressen bygger på två stora huvudprinciper: internationella tvisters avgörande genom fredliga medel och kvinnornas fulla medborgarrätt. Denna kongress bör bli ett samlat uttryck för de önskingar och fordringar på fredsgarantier, som hysas av flertalet av världens kvinnor.

Vill ni tillhöra denna världsorganisation, giv en krona och edert namn! Bidrag sändas till M. Widegren, Sibyllegatan 59, Stockholm. Övriga medlemmar av svenska sektionen äro Anna Kleman, Nina Andersson, Anna Lindhagen och Ellen W. Palmstierna.

Till det offentliga mötet hade från redaktör Hjalmar Branting sänts en skrivelse av följande lydelse:

Till centralstyrelsen i L. K. P. R.!

Förhindrad att i afton, enligt eder vänliga inbjudan, infinna mig på edert möte, begagnar jag tillfället meddela att inom socialdemokratiska riksdagsgruppen vid 1916 års riksdag den mening varit fullkomligt enstämmig, att de svenska kvinnornas rösträttsfråga borde år 1917 från vårt partis sida med all möjlig kraft framföras. Den tid vi genomlida har klarare än någonsin strukit under att våra samhällens bestånd vilar ej blott på männens, utan även på kvinnornas solidaritet med det bästa och bärande i dessamma, och den förödmjukande undantagsställning, vari de svenska kvinnorna kvarhållits, i jämförelse med sina övriga nordiska sytsrar, måste väl komma att verka som en särskild sporre till att bland kvinnorna själva göra anslutningen till rösträttskravet så stark och omfattande, att inga obotfärdigas förhinder kunna längre stå det mot.

Med utmärkt högaktning

Hjalmar Branting,

ordf. i socialdemokratiska riksdagsgruppen.

Nyår vid Brunnsvik.

Att Dalabygden i sol och sommar är vacker och för främlingen fängslande det erfor jag under senaste julidagar och varom jag då också nämnde något litet i "Bris".

Att jag så snart skulle återse denna bygd och i den vita vackra vinterdräkten, tänkte jag mig ej då. Nu var det emellertid icke Hedemora, Säter och Siljan det gällde; nu gällde det, på uppdrag av A. B. F:s centralstyrelse, Brunnsvik, en trakt som jag tror i naturskönhet kan tävla med det övriga ofta omsjungna Dalarna.

Brunnsvik tarvar eljest ingen presentation, ty bland våra arbetareskaror har detta namn genom sin skola blivit oss kärt och välbekant, men jag måste dock säga att denna bygd i vintertid är mer än vacker, den är ståtlig, förtrolande.

För blekingen, som kommer från den "svarta vintern", från de små backarna, där bok och ek sträcka sina nakna, knotiga grenar och där man vid 10° disig kyla fryser mer än vid 20° torr köld på Brunnsviksbergen, är det en storartad skillnad.

Visserligen kommo några barmhärtiga vita flingor och lyste upp. Blekinge innan jag nickade farväl vid min färd och visst पोस्ते Småland överlägset i tjockt snötäcke och med bjällerklang när jag färdades därigenom, men ändå var vinterljuset i Brunnsvik så olika. Vita drivor, gnistrande rimfrost, klädda björkar, snötyngda granar. Dessa höga vackra jättar, som smycka bergen, som giva kullarna så mjuka former och från vars fot man som ett litet irrande kryp ser upp till en klar stjärnhimmel. En sådan vinterkväll kan man aldrig glömma.

Står man där i gläntan av skogen och ser ut mot dessa vidder, medan nejden strålar i vinterkvällens ljus och skogen står tyst och allvarsam, känner man sig ömsom ödmjukt böjd, ömsom äga en brinnande lust att famna storheten i denna natur.

Går man så åter in bland de snöklädda jättarna är det som om något lockade därinne. Man vill rusa åstad, springer, faller, stiger upp och springer på nytt tills man stannar andfädd. Men främlingen måste försöka tänka. Bygden är okänd, skogen kanske lång — man måste bryta förtrollningen och vända åter.

Där långt borta glimmar det elektriska ljuset från Lekombergets gruvfält och där på slutningen ligger skolan, vars lampor lysa mattare, men icke desto mindre välkommande. Vässman ligger frusen och vit och från backar och sjö kan vinteridrotten börja.

Från backarna, ja! Ack, där for redan raska skidlöpare — icke minst Brunnsvikselever — lustigt fram på skidorna. Bygdens småpysar delade också samma nöje, säkra och under sång foro de muntert ned för branterna. En käck skara.



Utsikt över Vessman från Brunnsvik.

Ja, det är mycket man skulle vilja säga om Brunnsvik och nejden däromkring. Men... men... Jo, jag måste fortsätta ännu litet.

Vi kommo trötta och hungriga nyårsafteon, välkomnades glatt av lärare och elever, stuvade in våra väskor och filter och gingo direkt till fataburen, varifrån klockan kallade till kvällsmat och där lukten av gröt och lutfisk behagligt mötte och retade aptiten — lutfisken smakade också utmärkt även med kryddpeppar. Så blev det en stunds prat och sedan kom vilan och fast "bolstern" var hård sov åtminstone jag alldeles utmärkt gott.

Nyårsdagens e. m. voro alla kursdeltagarna samlade och instruktionsarbetet tog sin början och fortgick raskt i sex dagar, dock med trevliga avbrott av "12-kaffe" och kvällsvisiter m. m.

Så demonstrerades en kväll en studiecirkels arbetssätt: samkväm med föreläsningar, diskussion och däremellan sång — man kan sjunga i Brunnsviks skola. Tänk om man ute bland föreningarna i våra bygder ville öva sången litet mer. Hur annorlunda skulle arbetet icke te sig!

Sista kursdagen, trettondagen, kom alldeles för snart. Vi hade redan lärt oss hålla av mycket där och skulle gärna stannat litet längre, men nu började skolans elever komma från julferierna och fordrade sin hemorts rätt och dessutom hade de flesta av oss icke längre fritid.

Vid middagstiden samlades alla i skolsalen, där d:r och fru Forsslund jämte en välkänd bygdefiolist gävo konsert. En njutningsrik timme!

På kvällen avslutningsfest. Ljusen i kronor och hemsmidda stakar, den muntra brasan i den öppna spiseln, allt gav en känsla av glädje och hemtrevnad. Denna kväll, åt vilken lärare och elever bidrogo att giva feststämning, skall säkerligen av tacksamma kursdeltagare minnas som en oförgänglig högtidsstund.

*

Endast en enda stackars vecka vid Brunnsvik och dock hinna tusende tankar och känslor komma och gå. Glädje, vemod och bitterhet växla.

Glädje över att man nått skolan, sett bygden och på nära håll fått känna vissheten om, att denna ungdomens bildningshärd är, och vi hoppas även i fortsättningen blir, av största betydelse för folket.

Vemod vid tanken på att så många bland vår arbetareungdom, till följd av vidriga levnadsförhållanden,

omöjligt få råd att bevista en kurs där uppe. Och bitterhet mot den samhällsordning, som utestänger folkets barn och ungdom från deras rätt till kunskap och vetande.

Den manliga ungdomen är självklart mest representerad vid skolan. Mannen äger ju vanligtvis mer kraft att bryta hinder och banar sig lättare väg till vetandets brunnar. Han har också hittills haft bättre ekonomiska resurser.

De socialt intresserade och efter kunskap längtande kvinnorna — och sådana finnas inom våra led, fast de gå tysta därför att de icke ha mannens djärvhet att slå sig fram och därför att mångsekelgamla, av männen smidda, bojar ännu icke kunnat slitats — hur få icke dessa uppgiva allt hopp om ökad skolutbildning, fast själen skriker och pockar inombords!

Hur många tjänsteflickor kunna på månadslönen lägga undan något? Skor och klädningar kosta pengar och frun fordrar att jungfrun skall vara fin.

Fabriksflickan med sin veckolön har delvis något bättre, men långt ifrån så pass mycket, att det blir till skolavgifter.

Ja, man skulle kunna räkna upp en flerfald yrken och överallt möta samma tröstlöshet. Kommer så härtill, att kvinnan är större känslomänniska, känner djupare ansvar för gamla föräldrar, som behöva hjälp, villigt går åt sidan och försakar själv för att t. ex. en bror skall få lära något och komma fram, medan hon själv nöjer sig med smulorna. Ja, kanske hon också är mor och ensam försörjare för barnet, som fadern-mannen med sina fria vanor drager sig undan med en rätt, som han själv gjort till lag.

Jag har mött och känner kvinnor, som besitta en större självkritik, kvinnor, som äro förtvivlade över sin egen okunnighet och oförmåga, emedan oöverstigliga hinder i massor hopats på den väg, som leder till ytterligare skolutbildning.

Arbetarekvinnor! Kamrater! Skulle vi inte kunna inom våra klubbar, föreningar och kvinnogillen dryfta frågan om möjlighet att på något sätt bidra till att hjälpa en och annan av dessa unga krafter i väg till Brunnsvik?

Något kraftigt måste göras. Att få hjälp ur Brunnsviks lånekassa går ju an, men hur många kvinnor ha möjlighet att återbetala detta? För övrigt kan det även för en fattig arbetarepojke vara svårt nog att komma åstad. Ständigt höra vi och erkänna också, att vi äro för få dugande för samhälleligt arbete och att vi måste skola oss bättre.

För min del tycker jag att här ha våra klubbar och föreningar ett stort verksamhetsfält. Låt oss, genom att begära anslag av organisationer och på annat sätt samla medel, år för år bana väg för ett litet antal vetgirig ungdom ur våra led. Låt oss söka rätt på dessa tysta krafter, uppmuntra dem och giva dem en summa till välbehövlig hjälp,

Kvinnorna vilja internationell samling om kravet: Lika lön för lika arbete.

Det är från Frankrike denna rörelse utgår. I spetsen för densamma står M:me Duchêne, som sedan länge arbetat för förbättring av kvinnornas löneförhållanden. Även till de svenska socialdemokratiska kvinnorna har liksom till andra kvinnoföreningar i Sverge kommit en uppmaning att ansluta sig till rörelsen. Flera föreningar i England, bl. a. Arbetarekvinnornas förbund, ha anslutit sig.

Uppropet lyder som följer:

Detta förfärliga krig, under vilket kvinnorna i alla nationer ofta lidit intet mindre än männen, kommer att ha efterverkningar, vilka man redan nu måste tänka på att neutralisera, då varje dag som går hotar att göra dem allt svårare.

Förstörandet av miljoner och åter miljoner verksamma män i de skilda länderna gör det nu nödvändigt och kommer fortfarande att göra det nödvändigt att industrin i en hittills osedd utsträckning använder sig av kvinnlig arbetskraft.

Men varje gång kvinnorna kommit in på ett nytt arbetsfält, hitintills stängt för dem, har man konstaterat en sänkning av lönenivån.

Det är därför nödvändigt att kvinnorna förstå, att överallt där de ersätta männen är det såväl deras eget intresse som deras plikt att begära lika lön för lika arbete.

De måste begära detta:

emedan det är den mest elementära rättvisa att ett arbete betalas vad det är värt och icke efter kön;

av personligt intresse;

av solidaritetskänsla mot andra kvinnor (då det alltid visat sig att lägre löner på särskilt håll medföra en allmän sänkning av lönerna inom yrket);

av plikt-känsla gentemot de krigande männen, på det att dessa icke vid hemkomsten måtte finna arbetsförhållandena sämre än före kriget.

men giv utan småsint fordran att få valuta i form av arbetshjälp så fort kursen är slut. Den manliga egoismen har stött bort så många krafter, därför att man sedan orerat så mycket om stipendiaternas skyldigheter. Skulle vi inte — åtminstone kvinnorna — kunna se vidare och med varmt hjärta och full förståelse hjälpa fram en här, en där? Vi skulle så småningom erhålla en skara skolad ungdom på vilken vi kunde hoppas och som vore mer rustad att mottaga uppdrag i stat och kommun.

Det är sant, att en 6 mån. kurs vid Brunnsvik inte i ett slag kan giva full utbildning i de olika ämnena, men det blir i alla fall en god grund att bygga på och en viss reda för fortsatta självstudier. Det är just denna grund, denna reda flertalet av oss sakna, som gör



Fru Nelly Thüring.

Kvinnlig stadsfullmäktig.

En stor dag var förvisso den 15 dec. 1916 för Götelorgs soc.-dem. kvinnor, då en kvinna för första gången invaldes i stadsfullmäktige på arbetarepartiets lista. I tredje kretsen togos av vårt parti 2 nya mandat och däribland, som tredje namn på listan, fru Nelly Thüring (medlem av Göteborgs soc.-dem. kvinnoklubb). Fru Thüring är känd för sitt sympatiska och fina väsen samt för sitt stora intresse för allt som kan väcka och andligt lyfta kvinnorna och hela mänskligheten. Förutom genom sitt arbete i klubben deltar hon med liv och intresse i nykterhets- och fredsrörelserna, F. K. P. R. m. fl. Hon är därför känd och erkänd såväl inom som utom partiet.

Vi vilja härmed för Morgonbris läsare rinnor landet runt presentera vår nya stadsfullmäktig och på samma gång önska henne lycka och framgång i det kommunala arbetet.

För Göteborgs soc.-dem. kvinnoklubb:

Anna Karlsson.

oss förtvivlade så många gånger och vårt arbete så halvt och bristfälligt.

Kunde jag med dessa rader vinna större intresse och möjlighet för hjälp till skolning åt vår klass har jag ej förgäves upptagit Morgonbris knappa utrymme.

Att jag framhållit Brunnsviks folkhögskola framför någon annan kommer sig därav, att jag på andra håll sett den konservatism, som råder inom en del folkhögskolor och som gör att man med förtvivlan tänker på den ungdom, som utgår från dessa.

För övrigt: denna lärarekår och det förtroendefulla kamratskap, som gör sig gällande mellan lärare och elever, borgar för att här har vår ungdom sin rätta bildningshård.

Ronneby i januari.

Rebecka Svensson.

Förslag till opinionstagande i nationalitetsfrågan.

Ett upprop härför har på nyåret utgått, undertecknat av en del för saken intresserade i Sverge, Norge och Danmark. Uppropet har även samlat sympatier i Amerika.

I den resolution, som föreslås till antagande såväl vid offentliga möten som inom organisationer, säges:

Genom undertryckande av andra nationer begås icke blott ett brott emot friheten. Därmed gå också andra stora värden förlorade. Det egna språket, de egna lagarna, religionsfriheten, vördnaden för ett lands traditioner, detta allt som utgör folksjälens. Denna folksjäls individualisering inom olika nationer är av det största värde för mänsklighetens utveckling. Undertryckandet av detta värde väcker också hat till förtryckaren, hindrar förbrödringen människor emellan och ger anledning till nya krig.

En av de första förutsättningarna för en rättfärdig och varaktig fred och för skapandet av ett världsförbund är emellertid att även nationalitetsfrågorna ingående behandlas vid fredsslutet. Ingen landöverflyttning från en stat till en annan bör ske utan befolkningarnas samtycke medelst betryggande folkomröstningar. Detta bör även gälla territorier, som redan under föregående krig blivit inkorporerade, och där den ursprungliga befolkningens nationalitet ännu ej utplånats. Där flera folkslag lämpligast äro eller bliva inordnade i en enda stat skola de olika nationaliteterna garanteras politisk och andlig frihet.

Vi vilja icke vara bland dem, som själva hava friheten, men icke göra allt för att rädda friheten åt andra.

En särskild kongress i denna anda har hållits i Washington och flera organisationer i Amerika äro verksamma att väcka opinion i nationalitetsfrågan. Här i Sverge äga flera möten rum under februari månad. Det vore väl om arbetet för denna sak kunde bliva så kraftigt, att en samlad opinion skapades.

Mötens avhållande underlättas däri-genom att man kan rekvirera föredrag (25 öre), ett dikthäfte (25 öre), varur lämpliga dikter till uppläsning kunna utväljas samt för försäljning vid mötet, affischer (10 öre) och resolutionen.

Rekvisionerna ställas till Anna Lindhagen, Floragatan 15, Stockholm.

Ny landvinning för Tysklands kvinnorörelse.

Stadsfullmäktigeutskottet i Berlin har bifallit ett socialdemokratiskt förslag med uttalande för ökad användning av kvinnorna i de kommunala förvaltningsgrenarna, där de skulle äga icke blott rådgivande utan också beslutande ställning. Förslaget går nu till stadsfullmäktige och magistraten. Förut ha liknande beslut fattats i Halle, Köln och Königsberg.

Årets remissdebatt.

Hr Hammarskjöld fick veta och höra att han inte är outhärlig, och det var inte för tidigt. Visserligen har väl en del om den saken sagts förut, men det var just vid remissdebatten, ett tillfälle då det ju ändå, trots försöken att på sina håll förringa detta tillfälle till ett »riksspektakel för galleriet», är mera »lyhört» än vanligt, som det också måste sägas. Till den kraft och verkan det sedan hava kan.

Man tycker, att dessa svåra, men sanna och rättvisa beskyllningar, som från socialdemokratiskt håll av Värner Rydén på ett obarmhärtigt sätt framfördes, skulle svida som piskslag hos den de drabba. Men hr Hammarskjöld är en modig och övermodig man — ett helt folks missnöje med honom och hans system betyder ingenting. Man nästan väntar att han skall svara som Marie Antoinette, när folket väsnades efter bröd: »Kan det inte äta bakelser!» — det enda bröd som ges utan kort! Denne minister av kunglig nåd har till den grad missbrukat sin makt och till den grad bragt land och folk i trångmål och förtvivlad ställning, att det vore oerhört om han ännu framhårdade i att sitta kvar på sin kungliga nåd — ty något annat att sitta på har han sannoligen ej.

Den brutala och hänsynslösa självgodhet, som varit märket för hela hans politik, har inte ens imponerat på det svenska folket; det tysk-svenska har ingen talan i detta fall — det vore färdigt att förråda sitt eget land och hr Hammarskjöld med, om det bara fanns pengar att förtjäna.

Vi äro även hr Rydén tack skyldiga för den skärpa han lade in i sin kritik av regeringens vägran att till denna riksdag framkomma med förslag till lösning av kvinnornas rösträtt.

J. S.-O—n.

I barnavårdsstiftningsfrågan, varom k. proposition föreligger vid riksdagen, har Centralstyrelsen för kvinnans politiska rösträtt gjort ett uttalande, som i huvudsak överensstämmer med de socialdemokratiska kvinnornas. Redan vår förra kongress fattade i den viktiga frågan en resolution, och har vår centralstyrelse i juni månad förra året inlämnat skrivelse till partistyrelsen och fattigvårdsstiftningskommittén. Särskilt gå dessa kvinnornas framställningar ut på att fordra ersättning för barn till ensamställda mödrar i förskott.

Vesper.

*När vesperklocktonerna stiga
från tornet där borta i byn,
med hälsning till rymderna vida,
till världar i solnedgångsskyn.*

*Att ringa till frid över jorden
och fröet i markerna gro
välsigna, som ädlaste orden,
ett hjärta till vila och tro.*

*Ur sinnets fantastiska töcken,
där irrljus städs tändas och dö,
de flykta, svärmodets spöken,
som dimman från solbelyst sjö.*

*Jag drömmier en skog mig bestiga,
förtrollad av blommornas doft,
och svävande nymfer där spela
till kör uti trädskronors loft.*

*Då ensam till luftorgor sjunga
hörs fjärran en underfull röst,
ej jordisk, en »vox humana» —
och dock ur ett människobröst.*

*Bland tätande björkhängen skymtad
mig nalkas den käraste, skön,
förklarad se'n dagen som flyktad
ej döden bevekta min bön.*

*Till hjärtat jag sluter min kära,
dig bittra saknadens allt,
två ögon mig tolka en saga:
hur anden tog mänsklig gestalt.*

*En helgad panna jag smeker
och kysser två ögon igen;
de stumma läppar mig beder:
kom, följ till mitt eviga hem!*

*Ej längre klockorna sjunga
i aftonens slocknande brand —
till aska och stoft att så drömma
ännu här i söckendagsland.*

FREDR. ANCHERT,

Litteratur.

Genvägar utan mål av Emmy V. Sanders. En bok på svenska av en holländska. Svenska Andelsförlaget. Iris 3:25.

Denna bok höjer sig betydligt över medelnivån för böcker med ett filosoferande innehåll. Om man tillämpar titeln på författarinnans sätt att skriva har hon på genvägar, genom att giva sina tankar en lättläst form, vunnit målet att kunna nå fort och kunna nå många. Med spänning tar man del av innehållet, som är uttryck för ett icke vanligt tankedjup, och berör natur och konst, filosofi över de svårlosaste problem, krig, kvinnans ställning utan att därför i egentlig mening verka kvinnosak, kärleken mellan två människor, europeisk kultur i motsats till amerikansk och ännu mycket annat.

Det är en radikal människas tankar. Icke i en schablonmässig betydelse. Den personlighet, som här möter oss, bryr sig icke om redan trampade riktlinjer. Hon är helt självständig. Med omutlig konsekvens drar hon ut de tankeslut, som hennes logik bjuder henne. Därför vänder hon sig också med skarpt avståndstagande bort från människor, som aldrig vilja gå till grunden med något, blott vilja skjuta alla problem, alla konflikter bort från sig. Man kommer att tänka på Ibsens betecknande ord om dessa, att de »gaa udenom».

En stor ensamhet blir ofta följden för konsekvent tänkande människor. Författarinnan döljer icke heller sin ensamhetskänsla. Uppriktigheten av att erkänna denna sorg hör till de bekännelser, som teoretiskt anses älskvärda, men sällan i praktiken tolereras. Så inkonsekvent är publikum. Kanske därför att människosjälens, särskilt kvinnans ensamhet, är ett så tragiskt inslag i livets företeelser, att man vill skjuta bort den med sarkasmer. Man vill »gaa udenom».

Som ett oupphörligt återkommande inslag i den holländska författarinnans anteckningar är en utmärkt god uppfattning av svensk natur. Rent slående riktiga iakttagelser i detalj om vildrosor och träd, om höstens och vårens stämningar, om stadsbilder i vår huvudstad. Härav förstår man ju, att dr Sanders vistelse i Sverge varit av varaktigare slag än turistens. Men hon har dock ej vistats här längre än att hennes kunskaper i svenska äro beundransvärda. Hon behärskar icke blott fullständigt språket, hennes stil är originell och uttrycksfull på samma gång som den är behärskad. A. L.

Folken, som offra sig, dö för idéer. Men de, som offra dem, leva för intressen.

Romain Rolland.

Kvinnornas rösträttsfråga och 1917 års riksdag.

Genom Landsföreningens för kvinnans politiska rösträtt ordförande och vice ordförande överlämnades i november 1916 en skrivelse till statsministern med begäran om kungl. proposition till årets riksdag om rösträtt för kvinnor.

I skrivelsen påpekades, att två riksdagar av treårsperioden redan mötts och åtskilts utan att frågan varit föremål för behandling. Vi stå nu inför den tredje, den sista riksdagen i perioden, och det kan med säkerhet förutsättas, att kvinnorösträttsans hängare såväl inom som utom riksdagen icke komma att låta även denna riksdag gå förbi utan att göra vad i deras förmåga står för att befördra lösningen av denna, icke blott för kvinnorna utan för landet i dess helhet så betydelsefulla fråga. Sverige intager med avseende på kvinnornas politiska myndighet i jämförelse med övriga länder i Norden en föga smickrande undantagsställning, och det är nu hög tid att även vårt land hävdar sin plats bland Europas föregångsländer.

Vidare framhålles, att kvinnornas rösträttsfråga i egenskap av också rättfärdighetskrav icke förlorat på att råka komma i världskrigets belysning, utan tvärtom. I de neutrala länderna, heter det, gör kvinnorösträtten framsteg. Danmark och Island ha icke låtit kriget utgöra hinder för konstitutionella frågors upptagande och avgörande. 1915 infördes rösträtt för kvinnor i dessa båda länder, och i Holland kommer 1917 års riksdag att behandla ett av den holländska regeringen framlagt förslag till författningsrevision, enligt vilket de konstitutionella hindren för rösträtt för kvinnor äro undanröjda. Och lika litet som övriga neutrala länder får Sverige i dessa tider låta det inre reformarbetet vila. I trots av, eller hellre på grund av det yttre trycket måste nationen utveckla sitt eget inre liv. Det ligger i statens intresse att tillgodogöra sig kvinnornas speciella synpunkter och erfarenheter

och att i riksförsamlingen bereda tillfälle för kvinnorna att föra sin egen talan och deltaga i stiftandet av de lagar, som skola efterlevas av såväl kvinnor som män.

Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt anholder därför vördsamt att kungl. maj:ts regering till 1917 års riksdag ville framlägga en kungl. proposition om rösträtt och valbarhet för Sveriges kvinnor på samma villkor som för män.

Det blev, som vi veta, ingen kunglig proposition; den nu sittande regeringschefen hyser inga sympatier för reformer framåt, och det är det sista riksmötet under denna period. Återstår således för kvinnorna att anholder hos sina resp. partiets riksdagsfraktioner att motionsledes föra fram frågan. Detta har också från socialdemokratiskt håll gjorts.

Redan vid remissdebatten fick regeringen mottaga en skarp kritik av vår partivän Rydén för sin antisociala politik emot kvinnorna i dessa för alla så prövande tider.

»Kvinnornas krav», slutade hr Rydén sitt anförande i denna sak, »på att äntligen erhålla en medborgarrätt i eget land, som deras systrar i våra grannland förvärvat, och som över hela världen synes vara på väg till ett snart förverkligande, det kravet avvisar regeringen under en erinran om plikten att ej framföra partiskiljande frågor, ehuru väl knappast någon lagstiftningshandling skulle vara så ägnad att verkligen samla nationen som den, genom vilken *hela vårt folk komme att känna sig som medborgerligt fullmyndigt.*»

Avgörandet vilar nu på första kammaren, denna begravningsplats för allt som kan vara farligt och oroligt för det bestående goda! Skall man där än en gång orka med ansvaret att vägra Sveriges kvinnor deras enkla och uppenbara rätt?

Tjänarinnornas rättsliga ställning.

Över ovanstående ämne hade Stockholms Tjänarinneförening utlyst ett offentligt möte i nov. 1916, därvid advokaten jur. kand. Eva Andén höll föredraget. Inför en fulltalig publik gav tal. en intresserad belysning av frågan om tjänarinnornas rättsställning.

Den gamla legohjons- eller tjänstehjonsstadgan är en sorglig kvarleva från 1600-talet, då det bestraffades med tukthus om en kvinna försökte tjäna sitt uppehälle med dagarbete. Det enda kvinnan då och sedan genom århundraden hade att göra var att gifta sig eller ta årstjänst. Med mindre gick det inte, om hon ej ville riskera tukthuset. Kvinnan behandlades då följaktligen såsom lösdrivare, och ursprungligen var tjänstehjonsstadgan också kopplad till lösdrivarelagen. Därifrån skildes den först i mitten av 1800-talet, men då endast i vissa delar.

Under senare årtionden har det flera gånger varit på tal att revidera denna stadga och k. kommittéer ha t. o. m. ventilerat saken. Ett revideringsförslag från en sådan kommitté föreligger också sedan ett antal år, men dess bättre har regeringen ej velat sanktionera vanbördningen. Det är underligt klingande saker man finner i tjänstehjonsstadgan. Tjänarinnan skall förstas vara arbetsam och villig samt gudfruktig, förnöjsam och lydig. Ingenting stadgas om t. ex. begränsning av arbetstiden, om ledighet o. s. v. Inga stadganden binda heller husbondefolket i annat hänseende än att det skall bestå tjänarinnan rimligt underhåll och tjänligt husrum. Bestämmelser av mycket tänjbar beskaffenhet finnas visserligen om att tjänare äger rätt att anmäla husbondefolket för vederbörlig myndighet, om dessa förpliktelser ej fyllas. Och likaså finnas stad-

Meddelande från Centralstyrelsen.

Soc.-dem. kvinnornas kongress

sammanträder söndagen den 25 och måndagen den 26 februari 1917 i Folkets Hus' L-rum, 4 tr. t. v., med början söndagen kl. 10 f. m.

Inträdeskort komma att utsändas till anmälda ombud.

Glöm ej att taga med brödkorten! De som på platsen kunna erhålla resebrödkort, torde i god tid ombesörja erhållandet därav. För de andra torde det nog vara lämpligast taga bröd med sig. Socker är nog bäst att även taga med på resan.

ganden om att husbondefolk, i händelse av tjänares sjukdom, skall egna dem nödig vård, men stadgan medger husbonden rätt att avdraga kostnaderna härför å tjänares lön. Är tjänarinnan av sådant lynne, att hon opponerar sig innan hon fyllt 16 år, har husbondefolket rätt att giva kroppslig aga, och drängen får hålla sig i skinnet tills han fyllt 18 år, annars riskerar han en fullt laglig, ordentlig risbastu. Detta om städsling förekommit enligt legostadgan, som blivit alltmera sällsynt i städerna. I Stockholm och andra städer ingås i stället s. k. fria avtal, vilka dock i rättshänseende äro mycket otillfredsställande och ej mycket förbättrades av fjolårets nya lag om arbetsavtal. Denna lag är mycket abstrakt. Däremot är den nya olycksfallförsäkringslagen fördelaktigare, ehuru den har felet att ej träda i kraft förrän år 1918. Enligt denna lag skall husmodern erlagga försäkringsavgift för sina tjänare, som de första 35 dagarna efter ett olycksfall skall utfå sjukhjälp direkt av husmodern och därefter, om invaliditet inställer sig, statspension i proportion till lönen. Man har beräknat, att omkring 100,000 tjänare komma i åtnjutande av dessa fördelar. Avlider tjänare av olycksfallet och efterlämnar anhöriga, som varit beroende av denna, utfå dessa livränta, som även tillerkännes barn till den omkomna.

Tjänareklassens fordringar formulerade advokat Andén så, att den gamla tjänstehjonsstadgan bör avlivas och tjänarinnorna på land och i stad inordnas under den nya arbetsavtalslagen.

Efter föredraget antogs följande uttalande:

»Tjänarinnor i Stockholm, samlade till möte, uttala sig för den nuvarande s. k. tjänstehjonsstadgans fullständiga elopande. Dess blotta tillvaro är en skamfläck för ett civiliserat samhälle. Namnet tjänstehjon borde ej förekomma varken i officiella handlingar eller annat tryck, där vidkommande frågor förekomma. Tjänstehjonsstadgan bör er-

ALLMÄNNA SPARBANKEN i Stockholm

Vasagatan 44, 1 tr.

Öppet kl. 1/2 10—3 och 6—8 e. m.

sättas med sådana förordningar, som smidigt kunna anpassas efter en modern tids fordringar. Det nuvarande osäkerhetsstillståndet verkar demoraliserande och en blick på förhållandena omkring oss visar, att förändringar äro av behovet påkallade. Vi uttala, att ett lagstadgat förhållande mellan husbönder och tjänare ej må vara underkastat andra inskränkningar eller specialstadganden än dem, som överhuvud gälla eller framdeles stadgas angående arbetsavtal. En särslagstiftning är i alla avseenden olämplig, den blott skapar onödiga klassmotsättningar, som menligt inverka på arbetsförhållandena.»

Den kooperativa livförsäkringsverksamheten har under det nyss avslutade året kunnat glädja sig åt en utomordentligt vacker utveckling. Enligt nu föreliggande siffror har Kooperativa Livförsäkringsanstalten Folket under år 1916 mottagit ansökningar om försäkring till ett sammanlagt belopp av 17,050,000 kronor och av denna summa har beviljats 16,800,000 kr. mot 13,556,000 kr. för år 1915. Annullationerna ha även under 1916 varit för ett folkförsäkringsföretag ovanligt små och anstaltens totala försäkringssumma uppgår vid 1916 års slut till över 32,000,000 kronor — en ökning från år 1915 med icke mindre än 33 %. Inkomsten av försäkringsavgifter uppgår för året till över 960,000 kr. Ökningen i premieinkomst utgör 71 %, vilket torde få anses som något enastående. Slutligen kan även nämnas, att anstaltens samlade fonder nu uppgå till i runt tal 2,400,000 kr.

De här återgivna siffrorna tala sitt eget tydliga språk om Kooperativa Livförsäkringsanstalten Folkets rekordartat snabba utveckling. Detta glädjande förhållande torde vara att tillskriva det stora förtroende anstalten förmått tillvinna sig bland arbetarklassen i Sverige.

Den nya vaccinationslagen med kommentar av dr Alfred Petrén har i dagarna utkommit från Frams förlag i dess serie av lag- och handböcker. Handboken innehåller även de den 19 dec. utfärdade k. kungörelserna. Lagen träder som bekant i kraft den 1 januari 1917. Handbokens pris är 50 öre, inbunden 1 kr.

Arbetareringens Bank

Grundad 1883.

Aktiebolaget Nya Banken.

Emottager insättningar till högsta gällande ränta.

Kommissionärer!

Insänd betalning för Morgonbris och flaggan!

Restanser tillkännagivas på kongressen.

Kooperativa försäkringsanstalterna bevilja försäkringar

FOLKET

(Av k. maj:t sanktionerad 11 dec. 1914.)
liv-försäkring

SAMARBETE

brand-försäkring
på bästa villkor. Ombud antagas.

Putspulvret

som gör underverk

heter

Röda Björn!

De svenska hemmens
Husapotek:

Lazarol och Lazarin.

För kvinnoklubbarna finnes att rekvirera:

Broschyren »Se dig omkring!»
Pris 3 öre.

Uppropet »Till arbetarekvinnorna!»
Gratis.

Stadgar. 3 öre styck.

Medlemskort. 2 öre styck.

Medlemsmatrikel. Kr. 2:50.

Morgonbris expedition.

Fondavdelningen:
förmedlar köp & försäljning
av aktier.

En arbetarhustru

borde icke köpa annan symaskin än

Solidar-Symaskinen,



som är den yppersta i handeln, av största fullkomning och ger största valuta. Vi bjuda fullaste garanti för att de med vårt firmamärke försedda maskinerna äro ett fabrikat, som på teknikens nuvarande ståndpunkt är det högsta som kan uppnås och överträffas icke av något annat fabrikat. Särskilt förmånliga betalningsvillkor.

Symaskinsaffären SOLIDAR,

Vasagatan 52, STOCKHOLM.

Soc.-dem. kvinnornas centralstyrelse:

Ordf.: Fru Anna Sterky, Barnhusg. 16,
1 tr. A. T. 72 90.

Korresp. sekr.: Fru Agda Östlund, Upplandsgatan 61, 4 tr. A. T. Vasa 20 86.

Soc.-dem. kvinnornas samorganisations

i Sthlm styrelse sammanträder 2:a måndagen i månaden kl. 8 e. m. & Bryggeriarb.-förb exp., Barnhusgatan 14. Ordf. och korresp. fru A. Frösell, Upplandsg. 47, 4 tr. Allm. tel. 286 58.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.)

avhåller ordinarie möte 1:sta måndagen i varje månad kl. 8 e. m.

Obs! Lokal i P-salen, Folkets Hus.
Styrelsen.

Stockholms södra kvinnoklubb

(soc.-dem.) avhåller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 3 tr. Södra Folkets Hus.

Styrelsen.

Stockholms Tjänarinneförening

avhåller möte 1:sta och 3:dje torsdagen i varje månad kl. 8,30 e. m. (utom juni, juli och aug.) i Folkets Hus G-sal.

Styrelsen.

Gellivare soc.-dem. kvinnoklubb

avhåller ordinarie möte 1:sta och 3:dje måndagen varje månad kl. 4,30 e. m. Lokal: Nya Folkets Hus.

Styrelsen.

Malmbergets soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte andra och sista måndagen i varje månad.

Nya medlemmar hälsas välkomna.

Styrelsen.

Åhus soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ord. möte 2:dra måndagen i månaden kl. 1/2 8 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

Eskilstuna kvinnoklubb avhåller ordinarie möten 1:sta måndagen i varje månad kl. 3.30 e. m. i Folkets Hus, rum nr 4.

Styrelsen.

Det modernaste NÄRINGSPREPARATET

På grund av sin sammansättning är Gigantos det mest effektiva styrkemedel, välsmakande, föredragas väl av alla, tages med förtjusning av barnen.

Flytande
pr flaska kr. 1:85



Förordas av läkare för användning vid alla handa svaghetstillstånd rachitis, blodbrist, mag-sjukdomar, nervsjukdomar och efter långvariga infektionssjukdomar.

Med kalk, pulver
pr burk kr. 3:50

Gynna detta svenska preparat!

Erhålles genom alla apotek, å droghandel, samt från

AKTIEBOLAGET GIGANTOS

141 14 RIKS

STOCKHOLM K.

RIKS 141 14

Om och från Skåne.

Jag kan inte hjälpa att från första platsen, Bjuv, och hela resan sedan en sats från skolgeografin beständigt ringde mig i öronen: "Den stora bördiga skånska slätten". Det kanske var detta ständiga upprepande, som gjorde mig mera benägen än eljest att finna allting solitt, stadigt, präktigt — även folket. Stora odlade vider vart man såg. Dock, vad jag kunde se, mest betesfält. En hel del ännu så sent som i nov. i full färd med skörden. Men för arbete med betor i fält, som nära nog helt stå under vatten, på sina ställen även fruset under natten, är sannerligen inte för mycket om förtjänsten vore, som en högertidning skrävlat med, 7 å 8 kr. pr dag. Hur många som fingo dela denna kolosala förtjänst talades inte om.

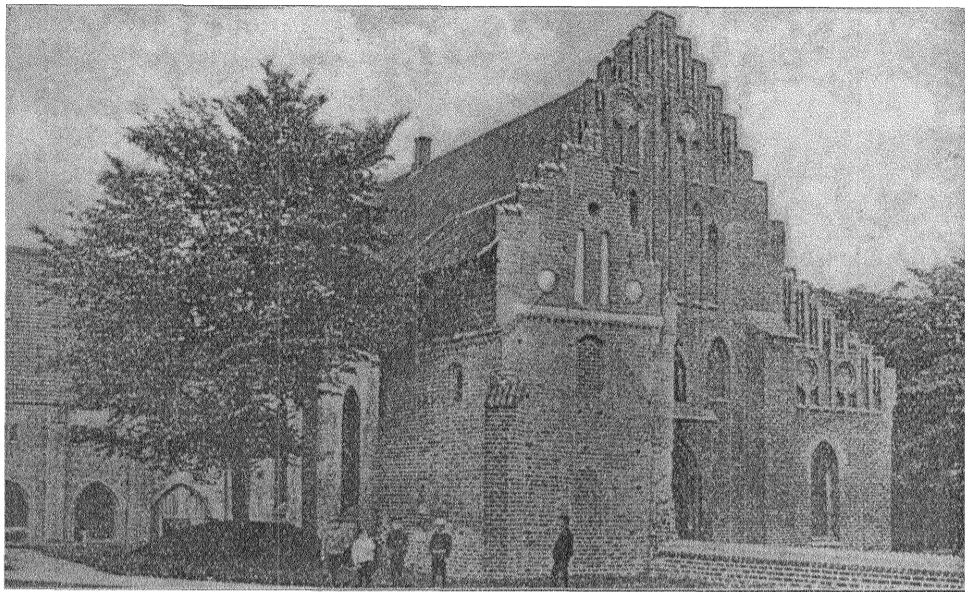
Det gjorde en så gott att från de vattendränkta betfälten vila ögat vid de små boningshusen med sina trädgårdar. Man bygger i Skåne sina "egna hem" för det mesta av sten och trädgårdarna hållas mycket prydliga. Detta verkar naturligtvis på uppsvensken solitt och imponerande, van som man blivit att se plankhus resas snart sagt överallt och där man inte behöver anstränga sig så värst mycket för att tränga handen genom väggen sedan plankorna torkat tillräckligt. Skåne är ju f. ö. känt som ett trädgårdsland och det märker man överallt. Knappast, tror jag, är koloniträdgårdsidén så utvecklad någonstades som i Skåne.

Inför dessa trygga, självmedvetna skåningar skulle jag tala om våra uppgifter med anledning av kristiderna. Man skulle nästan vara färdig utbrista: Där ha väl alla sitt "kött och bröd" och vad tjänar det då till att agitera? Ja, det är just detta som är så märkvärdigt. Där inte nöden grinar ur varje ansikte tror man inte det finns plats för socialismens idéer och där fattigdom och trångboddhet möter vid varje steg, där orkar man inte tänka på att förbättra sin egen ställning, än mindre kunna se på en hel klass frigörelsekamp.

Hurudana de yttre förhållandena än äro så finna vi alltid att det behövs agitation åter och åter och återigen.

Första plats var således Bjuv, en utpost av Höganäsbolagets gruvor. Här arbetar sedan flera år en liten klubb, som så innerligen väl behöver och väl förtjänar att uppmuntras. Mötet var ganska väl besökt, men balen efter var ännu mera besökt. Det gjorde mig i alla fall inte missmodig. Jag blev glad över att se en sådan ungdom.

Nästa plats var Billesholm, också ett gruvsamhälle under Höganäs. Av omständigheternas makt fick jag åka landsvägsskjuts. Det var visst inte oangenämt och vi stannade precis vid deras ståtliga Folkets hus, som tronar



Ystad. Klosterkyrkan S:t Petri.

mitt i folkparken. Till mötet hade infunnit sig klubbens styrelse samt några medlemmar. Dessa voro dock intresserade av vad jag hade att säga. I Billesholm ha kvinnorna också väl vetat att göra sig gällande, såväl inom samhället som arbetareorganisationerna.

Nästa plats var Landskrona, där skrädderiarbetarefackföreningen hade ett talrikt besökt möte. Flera nya medlemmar inröstades i föreningen, vars övervägande antal medlemmar utgöres av kvinnor.

Å nästa plats, som var Kävlinge, finnes en stor skofabrik med en stab arbeterskor. Bland dessa finns det både förmåga och krafter att ta i med arbetet. Vi hade även där ett gott möte.

Härpå besöktes Furulund, inte längre från Kävlinge än man kan få en lagom promenad, när vädret är tjänligt, förstås. Ni få inte glömma, både i Kävlinge och Furulund, att använda er av dessa promenader och ha gemensamma möten! I Furulund skulle vi arbeta med kläm. Först offentligt möte, så samkväm, klubbmöte med val, diskussion m. m. Men redan vid början av klubbmötet måste jag ge mig av för att följa med tåget till Malmö. Jag hoppas dock, att såväl val som diskussion gick efter önskan.

Nästa plats var Trälleborg, man kan väl säga vår mest kontinentala stad. Åtminstone är det väl ingen stad, där den gamla småstaden och kontinenten mötas och gå så hand i hand som i Trälleborg. Folkets hus hör hemma i småstaden, då däremot Kooperativa kaféet är nog så kontinentalt med eget hus, fina lokaler, biljardsalong och allt vad nutidsungdomen kräver. Kvinnoklubben hade möte i Folkets hus, som var välbesatt av en intresserad publik. Även här har man vetat att tillvarataga de möjligheter vi redan ha inom det kommunala livet. Klubben, ehuru liten, har representanter inom flera kommunala institutioner.

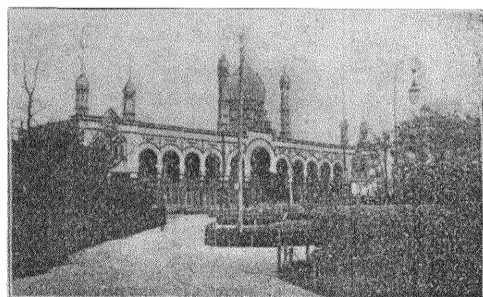
Från Trälleborg styrdes åter färden till den skånska metropolen. Malmö

gör skäl för benämningen Skånes metropol. Tack vare mycken tidsuppföring av Math. Persson blev jag tämligen lokaliserad. Malmö har ju vår pampigaste folkpark. Den var verkligen ståtlig både vad omfång och anordningar beträffar.

Av tidningarna hade jag sett hur man hela veckan haft stora möten dels för val, dels trätomöten om partistriderna och allt möjligt. Vad blir då kvar av intresse för vårt möte? tänkte jag. Det visade sig även att inga andra än de som ansett sig absolut tvingade orkat ut på fredagskvällen till klubbens möte. De som voro där blevo dock belättna och vi skildes sent efter en angenäm samvaro.

Nästa plats var Ystad. Där skulle jag tro mig förflyttad till 15- eller 1600-talen hade man skrämt mig. Men, antingen jag nu är så rysligt gammalmodig eller Ystad så misskänt, jag fann mig särdeles väl där. Till en del berodde givetvis detta på den feststämning man befann sig i med anledning av 17-årsdagen. I Folkets hus stora sal hölls det offentliga mötet, så gott som gemensamt med ungdomsklubben, vars distrikt hade 10-årsfest med tal av Hannes Sköld. Den egentliga festen hade man arrangerat ute på en privatrestaurant, där den mest kamratliga och gemytliga och ändå festliga stämning rådde.

Så var det sista platsen, Åhus. Där var fest, mycket folk, energiska och duktiga klubbkamrater.



Moriska paviljongen, Folkets Park, Malmö.



Fernqvists Kappaffär
33 Drottninggatan **33**
 n. b. och 1 tr. upp

Stort lager av in- och utländska nyheter

Damkappor, Dräkter och Kjolar
 till billiga bestämda priser.

Obs! Beställningsavdelningen.

I allmänhet kan jag säga, att jag saknade klubbmötena efter de offentliga. Dessa brukar alltid ge en mera tryggad behållning av vad man lyckats åstadkomma med ett föredrag.

Skåningarna äro i alla fall duktiga, men alltför få. Många, många fler skola till för att behålla de positioner vi nu tagit och erövra nya.

Så ett det varmaste tack till alla för intresse och omtanke och först och sist: Leve solidariteten bland kvinnorna! Agnes Söderquist.

Ett nytt arbete av d:r Hedén. I dagarna har från Frams förlag utkommit ett nytt arbete av d:r Erik Hedén. Arbetet heter *Eris och Himeros* och utgör fortsättning å författarens nästföregående essaysamling *Eros och Pemos*. Den nu föreliggande essaysamlingen behandlar följande författare: Ekelund, Österling, Ossiannilsson, Ullman, Böök, Berger, Hellström, Nordström, Kock, Larsson i By, Dan Andersson, Elin Wägner, Marika Stjernstedt och Anna Lenah Elgström m. fl.

Arbetets pris är 4 kr.

Hur skola vi kläda oss?

I föregående artikel talade jag något om olika typer av kläder. Nu vill jag fortsätta med att något beröra tyger eller stoffer och deras beskaffenhet.

Man hör ofta människor klaga över, att nu för tiden äro tyger i allmänhet mycket sämre än förr. Ligger det sanning i de orden? Ja, måste man säga. Vad kan orsaken vara härtill, då fåren lämna lika god ull nu som förr, silkesmasken spinner lika gott silke samt linet och bomullen växa lika bra? Råvaran är alltså av lika god beskaffenhet nu som förr. Försämringen är då att söka i behandlingssättet. Arbetet skall gå fort och göras billigt. Tillverkningskostnaderna för övrigt nedbringas så mycket som möjligt, varför billigare behandlingsmetoder, som ofta inverka skadligt på råvaran, användas. Därtill kommer att konstgjorda ersättningsprodukter användas i stor utsträckning, vilka ej hava samma hållbarhet som de naturliga råämnena, men äro mycket billigare.

Orsaken till, att en sådan mängd varor av låg kvalitét tillverkas, är ytterst en ekonomisk fråga och beror också på, att allmänheten själv helst köper billiga tyger, ofta utan tanke på materialets varaktighet. Tyget ser bra ut, när man köper det, och därmed är man nöjd. Ofta tänker man ej på eller bryr sig om att närmare granska och undersöka det. Då affärsmannen ser att billiga varor gå bäst, försöker han att hos fabrikanterna mer och mer pressa ner priserna. Denne måste i sin ordning göra tillverkningskostnaderna billigare för att kunna få sälja i den svåra konkurrensen fabrikanterna emellan. Utmärkta varor av god kvalitét tillverkas även, men de ställa sig ju dyrare.

Ylletyger.

Våra ylletyger tillverkas mest av fårull samt av mohairull från getter, alpackaull från lamadjuren och ull från kameler. Vid fabrikation av tyger tvätas ullen först, därefter följer ofta karbonisering genom svavelsyre- eller saltsyregas, varvid »strö», d. v. s. stickor och strå, som fastnat i ullen, förkolna och bortfalla i form av aska. Sedan ullen rengjorts, kardas eller kammaden, spinnes till garn, varefter tyget väves. Allt tyg, som är vävt av kardullgarn, har mer eller mindre ludd på ytan, varför vävnadstrådarna i allmänhet ej synas. Tyger av kardull äro: kläde, flanel, dräkt- och ulstertyger m. m. Av kamull tillverkas mera glatta och fina tyger, där vävnadstrådarna ligga fullt synliga på ytan, såsom bos yllesatin, yllemusslin och yllebattist m. fl.

En ersättningsprodukt för ull är s. k. konstull, som framställes av avfall vid yllefabrikation, av stickylle och av gamla hel- eller halvyllekläder (lump). Från

I okänt fjärran.

Av Leonid Andrejew.

(Forts.)

om han aldrig haft en tanke på något obehagligt i sin ställning. Men även då känslan lyste ur hans ögon, glimtade därinom något tillbakahållet, hotande — så som man ofta ser i ett smekande rovdjurs ögon. Hans tal var enkelt och bestämt. Han tänkte tydligen icke länge på sina ord. De voro för honom icke de vanliga, villfarelsens och lögnens makt underkastade människoljuden, utan tankarna själva oförmedlade. För någon känsla av ånger fanns icke plats i denna människas själ.

Men, var han än en örn, hade dock hans fjädrar synbarligen blivit illa åtgångna i den strid ur vilken han syntes kommen — och knappast som segrare. Däröfver buro hans kläder vittne. De voro smutsiga, illasittande och buro spår av äventyrliga natthärbärgen. Hela hans kläddräkt bar för övrigt vittne om något obestämt stråtrövaraktigt, om något sådant, som hos varje korrekt man inger en obestämd känsla av fruktan... Men ibland kommo ögonblick, då en ilsna bävan och underlig ångest drog genom hela den starka varelsen, hela hans kropp drogs samman och håret reste sig i nacken som på ett retat djur, medan ögonen blixtnabbt och med en vilt genomborrande blick såg på de närvarande. Han åt och drack som en som länge hungrat eller som aldrig kunnat äta sig mätt, men nu gläder sig åt tillfället att lugnt kunna få äta upp

allt som sättes för honom. Då han ätit, sade han: "Det var gott", och strök sig ironiskt leende över magen. Den av fadern erbjudna cigarren avböjde han, men tog med nöje en cigarrett av studenten — själv var han utan båda — och sade sedan helt kort: "Berätta!"

Och Nina började. Hon berättade, att hon nyligen slutat flickpensionen, om hur hon haft det och hur det tillgått där. Att börja med var hon litet blyg och försagd, men snart gick berättandet som av sig självt. Det var icke fullt klart om Nikolaus hörde på henne eller ej. Visserligen log han emellanåt, men icke alltid vid de kvicka poängerna i hennes berättelse, och skådade hela tiden med sin genomträngande blick omkring sig i rummet. Flera gånger avbröt han också den berättande med frågor, som visst icke hörde till ämnet och till på köpet icke ens riktades till henne. "Vad har du betalat för denna statyett?" frågade han t. ex. helt plötsligt fadern, som tigande och med ett ironiskt leende såg sig omkring i rummet.

— Det kommer jag verkligen inte ihåg.

— Två tusen! sade med tydlig respekt för den storsumman Anna Iwanowna, som hittills hållit sig tyst, och kastade en skygg sidoblick på husfadern.

Båda logo — far och son — men i deras leenden märktes något hätskt. Fadern var icke längre rörd och hade nu återtagit sitt stränga och förnäma sätt.

— Och affärerna? frågade Nikolaus fadern i samma korta och förnäma tonfall.

— Gå an.

— Ett nytt hus är inköpt. Vid italienska gatan. Treväningshus. Även en ny fabrik, berättade nästan viskande

de sistnämnda borttagas knappar, hyskor och hakar samt fallar, därefter tvättas lapparna och karboniseras, varpå följer sönderkardning. Den ull, som erhålles av gamla kläder, är ytterst kort, men från stickulle är den längre. För att fibermassan skall kunna spinnas till garn, måste ny ull eller bomull tillsättas. Garnet blir hårt och sprött samt användes till inslag i väven för tyger, vilkas tjocklek och värme äro viktigare än elasticitet och slitstyrka. Billiga kostym- och ulstertyger samt en del konfektionsvaror äro ofta av konstull.

Att tillvarataga avfallsprodukter är ju en stor vinst, och det är även en fördel att billiga tyger finnas i handeln för dem, som önska köpa sådana. För en icke kännare är det svårt att vid hastigt påseende skilja mellan tyg av verklig ull och av konstull. Ett enkelt sätt att undersöka är att taga en inslagstråd och rycka av den. Känns den mycket spröd, kan man nästan vara övertygad om, att tyget är av konstull.

Vilka fordringar böra vi ställa på varaktiga ylletyger? Råmaterialet bör vara äkta och av god kvalité samt vävnaden så fast att ej trådarna uppruggas vid borstning. Tygets utseende bör ej vara ett bedrägeri, d. v. s. ha konstgjord och förgänglig glans, ej heller konstgjord ludd, vilken snart bortfaller, ty den är endast påvalkad av lösa ullhår. Ett tyg bör ej vara för mycket uppruggat att därmed dölja en gles vävnad. Tyget bör vara färgäkta.

Det gäller vid inköp att kunna bedöma en varas kvalité, så att man ej betalar för mycket.

I följande artikel skall jag något tala om sidentyger. *Esqu.*

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Eskilstuna kvinnoklubb

Hade sitt årsmöte den 15 jan. Styrelse för 1917 äro: Ida Adamson, Ester Bäckman, Hanna Hellberg, Therese Olsson och Emma Fredrikson. Revisorer: Anna Berg och Lotten Johnson. Kommissionär för Morgonbris: Emma Fredrikson. Till Mina Erikson, som i många år skött den sysslan, men på grund av hälsoskäl ej kunde åtaga sig, vilja vi härmed uttala vårt hjärtliga tack. *Th—*

Malmbergets soc.-dem. kvinnoklubb.

Styrelsen för Malmbergets soc.-dem. kvinnoklubb för år 1916 delgiver härmed följande resumé över klubbens verksamhet under året.

Klubben har under året intagit 11 nya medlemmar, 13 ha avflyttat från orten och 3 ha avgått med döden. Godkända medlemmar voro vid årets slut 70. Klubben har under år 1916 avhållit 24 ordinarie möten samt 10 styrelsesammanträden.

Gemensamma möten med soc.-dem. ungdomsklubben samt Gellivare kvinnoklubb ha hållits och har klubben emottagit inbjudningar av nämnda klubbar till deras möten. Av tidningen Morgonbris har klubben sålt 175 ex. i månaden samt 100 st. julflaggor. Även har klubben prenumererat på ett ex. av Morgonbris till Gellivare lasarett och ett till Malmbergets sanatorium.

En kommitté har av klubben tillsatts att göra något för att stävja den s. k. »languingen». Ett protokollutdrag har tillställts Centralkommittén för nykterhetsverksamheten.

Den intern. kvinnodagen firades den 13 mars. Deklamation och sångförekommo. Även har en allmän kvinnodag hållits den 25 april. En protestskrivelse i dyrtidsfrågan har av klubben inlämnats till arbetarekommunen, vilket föranledde ett stort allmänt protestmöte mot dyrtiden och livsmedelsjobberiet.

K. E. Willebrand

BAGERI-, KONDITORI-
OCH

MEJERIAFFÄR

RIKS 114 29.

ALLM. 81 82

rekommenderas

BIRKAGATAN 12,
KARLBERG SVÄGEN 86,
VÄSTMANNAGATAN 68,
GAMLA BROGATAN 25,
HANTVERKAREGATAN 30,
BERGSGATAN 3,
KUNGS HOLMSGATAN 13.

Klubben har även under året hållit en familjefest, varav kassabehållningen blev 17 kr. 61 öre. Till barnkörens sångledare har klubben i arvode utbetalt en summa av 12 kr. Till åtskilliga kamrater har klubben vid sjukdom och dödsfall m. m. skänkt ett sammanlagt belopp av 69 kr. 50 öre. Sina aktier i Kooperativa mjölkföreningen Solidar har klubben under året uppsagt.

Inkomster och utgifter ha balanserat på en summa av 929 kr. 96 öre, och var kassabehållningen den 31 dec. 1916 129 kr. 23 öre.

Malmberget den 17 jan. 1917.

Lovisa Dahlberg.

Amanda Johansson.

Ordf.

Sekr.

Från Norrtälje kvinnoklubb.

Söndagen den 14 jan. hade klubben anordnat en mycket trevlig liten julgransfest för medlemmarna med bekanta. Fru Sigrid Pettersson höll ett

Anna Iwanowna. Hon hade en oerhörd respekt för herr Barssukof, men kunde icke hålla sig att tala om dennes rikedomar, emedan hennes tankar ständigt sysselsatte sig med att jämföra hennes eget lilla kapital — hon hade 556 rubel insatta i sparbank — med dessa rikedomar...

— Nå, Nina, berätta vidare! uppmanade därefter Nikolaus.

Men Nina hade för längesedan blivit kränkt och mycket ledsen till sinnet. Hon kände åter stygnen i sidan och satt nu så mellankolik där — mager, blek, nästan genomskinlig, och ändock underbart täck och rörande som en blomma, som börjat falla av. Det stod om henne en doft som av lätt parfym, påminnande om gulnande höstlöv och stilla bortdöende. Den skygge, koppärrige studenten betraktade henne oavlåtligt och syntes blekna i samma mån som färgen vek från Ninas kinder. Han var medicinare och älskade Nina med den första kärlekens hela glöd.

Nu uppenbarade sig Fenogen, den gamle trotjänaren. Hans ansikte visade sig i den öppna dörren som en uppgående måne, lika rund, röd och skinande. Han hade just varit och badat, och druckit något under vägen och då han kom hem fått veta om »unge herrns», med vilken han på sin tid lekt häst, hemkomst. Gråtande — om av suparna eller av rörelse — trängde han sig in iklädd sin frack, parfymerade sin kala hjässa — så gjorde nämligen herrn, och skred med värdighet, som alltid, in i matsalen. Framför dörren blev han stående ett ögonblick som för att samla sig, stramade upp sig som om själva guvernören vore på besök och gick in till Nikolaus.

— Fenogenka! utropade Nikolaus glatt och i hans röst bröt något barnsligt fram.

— Unge herrn! gnällde Fenogen och störtade fram till Nikolaus. Han ville först kyssa Nikolaus på axeln, men då denne med en kraftig handtryckning hindrade honom, rätade han sig som på kommando stolt tillbaka och svarade med en handtryckning. Det stod helt plötsligt klart för honom, att han ju ingalunda var tjänaren utan unge herrns mångårige vän, och det var en angenäm känsla att så att säga få offentligt bekräftad denna egenskap. Men en kyss efter gammal sed kunde de dock ha utbytt!...

— Och redan påstruken! sade Nikolaus skämtsamt och med en viss beundran inför den utomordentliga ihärdighet, Fenogen utvecklade i sina små vanor.

— Verkligen? frågade husbonden strängt.

Förskrämd, men med en nekande skakning på huvudet, drog sig Fenogen sakta baklänges tillbaka, och sökte sneglande ta sikte på dörren. Men han kom på sned och måste hjälpa sig till rätta genom att ta stöd mot väggen och lyckades verkligen bibehålla balansen. I förrummet blev Fenogen stående ett ögonblick och betraktade rörd handen, som Nikolaus tryckt och sökte med bästa möjliga hållning manövrera sig fram till tjänarnas rum. Handen höll han hela tiden framför sig, som om den varit ett ytterst värdefullt föremål han burit på. Överhuvud betraktade han hela sin person med mycket stort aktning, men i detta ögonblick var hans högra hand den utan tvivel betydelsefullaste delen därav.

(Forts.)

Arbetets ära.

Av F. J. Gould.

Översättning för Morgonbris av Lisa Lille.

Det var en gång en irländare i Filadelfia U. S. A., som ville ha arbete, och så gick han till Stephen Girard. Om du någonsin kommer till Filadelfia, så får du säkert också se Stephen Girards staty framför stadshuset. Han var bankir och Girarduniversitetets grundläggare.

»Jag har intet arbete att ge er», sade Girard. »Men vänta, jag har en idé. Ser Ni den där träven tegelstenar nere på gården? Flytta över den till andra sidan av gården! Det antar jag skall ge er arbete nog för en hel dag.»

När de hade kommit överens om betalningen, begav sig irländaren ivrigt till sitt arbete och inom några få timmar anmälde han, att arbetet var utfört.

»Så snart», utbrast bankiren. »Nå, så flytta den då tillbaka igen, det bör taga resten av dagen.»

Men irländaren nekade att göra något dylikt. Girard, som tycktes vred (ehuru han kanske ej var det), gav honom hans pengar och lät honom gå.

Irländaren kände, att det var ej nog att få en dags betalning mot en dags arbete. Han kände, att det var orätt att sätta en man till ett så onyttigt arbete som att flytta tegelstenar tvärs över en gård och tillbaka igen. Hans självaktning och stolthet voro sårade. Rätt så, förresten.

Vi höra folk tala om att bereda arbete åt de arbetslösa och vi höra dem tala om rätten till arbete. Men om vi toge papper och penna, kunde vi lätt i två kolumner skriva upp arbete, som är värt att utföras, och arbete, som är ovärdigt, därför att det icke för hälsa och välsignelse med sig för samhället. Naturligtvis vet även jag, att det ofta ej är lätt att välja det arbete, som ger den tillräckliga betalningen, utan man får taga det arbete som bjuds. Men ett litet steg är alltid vunnit med att vi fråga oss själva: »Är mitt arbete ett medel till hälsa och välsignelse för samhället?»

Mr E. B. Havell, som har bott i Indien och studerat arbetarnas liv där, berättar oss i sin bok »Indisk arkitektur», att när en snickare eller skulptör skurit ut ett vackert ornament för en dörr eller ett fönster, så tager han en

hälsningstal samt deklamerade. Vidare förekom sång, musik, kaffe och dans kring julgran. Den bästa stämning rådde. Som avslutning sjöngs fredssången av fruarna Lind och Jansson. Flera nya medlemmar skrevo in sig.

dag fritt från arbetet, breder ut ett lakan på marken framför huset, som hans verk skall pryda. Så sätter han sig själv och sitt verk på lakanet och låter folk komma och titta. Tycka de ej om hans arbete gå de förbi, tycka de om det, kasta de en slant på lakanet. Under dagens lopp kunna dessa små gåvor växa till en riktigt stor slant.

Du förstär av denna berättelse, att arbetet därute ej bedrives med samma hast som i London eller Stockholm. Du märker också, att en arbetare därute har glädje i sitt arbete, och detta är en stor välsignelse. Dessutom ser du, att allmänheten där tycker om att bli i tillfälle att bedöma en arbetares verk. Jag vill härmed icke gå så långt som att säga, att om du gör en lyckad väska eller borste eller klädning, du därför skall ta ett lakan och ställa ut den på Vasa- eller Drottninggatorna och så vänta skyfall av kopparslantar. Men jag påstår, att det skall bli en lyckligare tid, när varje arbetare kan finna nöje av sitt arbete och då komma hans medmänniskor att betrakta hans verk med större tillfredsställelse.

Nu ha vi alltså kommit till klarhet i två punkter. Först: intet arbete bör vara så beskaffat, att det sårar den arbetandes självrespekt. Därefter: allt arbete bör förr eller senare ge glädje åt den, som utför det. Inte ständigt, förstås; kanske att den hinduiska snidaren hade haft att snida många tråkiga och ointressanta saker på sitt verk, men han brydde sig ej om detta, ty när arbetet blev helt avslutat, visste han, att både han och hans omgivning skulle kunna glädjas åt det. Så skola vi också ha det i det socialistiska samhället, då vi fabricera våra varor till nytta och nöje och ej som nu till största möjliga förtjänst på dem. När ungdomen då har slutat sin skola och sina praktiska kurser, skall var och en bli satt till det arbete, som passar bäst för hans krafter och anlag — jordbruk, industri, mekaniskt arbete, sjukvård, körsysslor och vad det nu allt kan vara. Ingen skall bli arbetslös. Liksom vi ha en jordbruksminister och till och med nu under kriget en ammunitionminister, så skola vi då i det socialistiska samhället ha en byggnadsminister, en skeppsminister, en födoämnesminister, en gruvminister, en järnvägsminister o. s. v. Och arbete skall beredas alla. Det blir flera leende anleten då i landet än det är nu.

Men då kanske någon sur person reser sig upp och säger: »Vem skall då utföra all rengöring och gödsling och dylikt?»

Denna person vill jag svara, att jag har sett människor, som varit glada trots ett smutsigt arbete. Riktigt glada ändå! Du har väl, såväl som jag, sett mödrar tvätta barn och barnkläder, som varit allt annat än trevliga att taga i. Men ehuru mödrarna ej tyckte om smutsen, älskade de likväl arbetet, det är det som gör skillnaden.

Små hushållsrön.

Makaronipudding.

1/4 kg. makaroner.

1 1/2 hg. katrinplommon.

Makaronerna kokas mycket väl i mjölk eller vatten och avredes. Katrinplommonen kokas mjuka (ej för söta), urkärnas och läggas varvtals med makaronerna i en väl smord form.

Gräddas i ugn och ätes varm med sockerlagen från katrinplommonen.

God middagsrätt.

Mannagrynstårta.

Vitorna av 3 ägg vispas till hårt skum, Gulorna blandas med en tekopp socker och röras i minst 20 min. En tekopp mannagryn arbetas i, varefter vitorna varligt iskäras med en sked. När degen är lös och porös slås hälften i en väl smord stekpanna och gräddas i ugn. Därefter gräddas andra hälften på samma sätt. Då tårtorna kallnat lägger man dem ovanpå varandra med någon sylt emellan. Helst av äpplen. Om man har, bstrykes tårtan med vispad grädde ovanpå. Är mycket god till kaffe eller till efterrätt.

En gång läste jag i en kyrklig tidskrift hur prästen tackade sina församlingsbor för att de hade sopat, skurat, dammat och tvättat fönstret i kyrkan. Arbetet hade utförts utan betalning. Vad säger Ni om det? Tänk er alla dessa herrar och damer gående till sin fönstertvättning och skurning, utan någon ersättning. De utförde det (så läste jag i tidskriften) som ett »offer åt Gud».

Där se ni, att visar man bara folket ett arbetes stora och höga mening, utföra de det gärna. De fråga då ej stort efter om arbetet är rent eller ej, ty alla vilja gärna tjäna ett stort ändamål.

Mr Dudley Kidd, som länge vistats bland kaffrerna i Syd-Afrika, säger, att de unga krigarna där nere ej vilja slå gräs eller bära ved. Det äro de för högfärdiga till.

Men så en dag sprang en budbärare omkring i kaffrernas land och ropade:

»Krigare, ni äro alla kallade att på kungens mark slå hö och fälla träd!»

Då samlade de sig alla i sina regementen och tågade glada iväg. Varje krigare tog sin yxa eller lie och arbetade under den heta solens strålar. Var och en var stolt över att få arbeta för kungen, även om arbetet utfördes utan belöning.

En dag skola vi tänka om mänskligheten som dessa kafferkrigare tänkte om sin härskare. Varje medborgare skall då glädjas åt att få arbeta för samhällets bästa.

ALLTID SISTA NYHETER

inom avdelningen för

Fina och välgjorda
Barn-Kläder

för Gossar och Flickor i alla åldrar.

Finare Flick- och Dam-
Skrädderi

Specialité: Dräkter och Kappor.

Besök vår moderna
Fotografi-Atelier.

Väsörerad
Barnkipering

för barn i alla åldrar samt Kambels skodon.

Prima, reella varor. Billiga, bestämda priser.

PAUL U. BERGSTRÖMS A|B
Fullständig Barnkipering.

74 :: 76 :: 78
DROTTNINGGÅTAN
S. OCKHOLM